

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

Algemeen

Project:	Programma Natuurpakket Westerschelde
Document:	Voortgangsrapportage
Periode:	Mei, juni, juli 2024
Status:	Definitief
Datum:	17-9-2024
Bestuurlijk opdrachtgever:	dhr. A.R.M. Vael

Projectomschrijving

Het programma tot het realiseren van minimaal 600 ha estuariene natuur volgens het Convenant Rijk-Provincie (2005) over de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010.

Het Programma Natuurpakket Westerschelde omvat de volgende projecten:

- Hertogin Hedwigepolder (350 ha, gereed)
- Uitbreiding Zwin (22 ha, gereed)
- Middengebied Waterdunen (121 ha, gereed) en Perkpolder (35 ha, gereed)
- Buitendijks (5 deelprojecten 130 ha, grotendeels gereed)
- Landbouw-flankerend beleid (subsidie € 8,4 miljoen en grondruilbank € 4,6 miljoen)
- Overige afspraken (Grenspark Groot Saeftinghe, impuls Hulst (afgerond), Landschapspark Zwinstreek, impuls Sluis (afgerond), bijdrage Sloe-/Tractaatweg (afgerond), monitoring).

Met het ministerie van LNV is inmiddels vastgesteld dat het hoofddoel van het programma, het realiseren van minimaal 600 ha estuariene natuur, is gehaald.

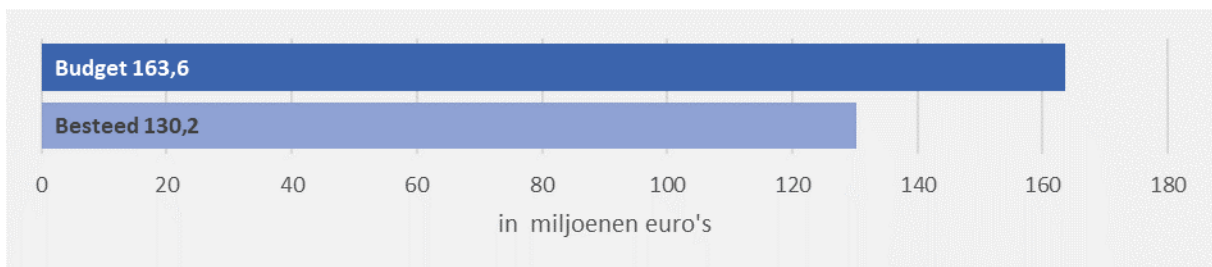
Belangrijkste ontwikkelingen

- Panoramaheuvel: De heuvel wordt op hoogte gebracht met grond uit het gronddepot in de naastliggende Prosperpolder. Inmiddels is de aanbestedingsprocedure voor de werkzaamheden gestart en is een overeenkomst afgesloten tussen de Vlaamse partijen en PZ om dit werk gezamenlijk uit te voeren. De planning is om in het najaar 2024 te starten met het grondtransport.
- De aanbesteding voor de realisatie van de uitkijk- en radartoren en bijbehorende aanvoerroutes en parkeerplaats is in de markt gezet. Inschrijvingen worden half september verwacht en eventuele definitieve gunning op 30 oktober 2024.
- Besluitvorming door GS over het innovatiefonds water en klimaat (gericht op landbouw) heeft plaatsgevonden. Openstelling voor inschrijvingen is tot 31 augustus. Definitieve toekenning na beoordeling wordt verwacht half september 2024.

Status en voortgang

Beheersaspect:	Kwaliteit	Geld	Tijd	Risico	Omgeving
Status:					
Voortgang:					

Budget

Planning (natuurherstel)

Huidige projectfase:	Realisatiefase
Percentage gereed:	98% (641 van de 651 hectare waar naar toegewerkt wordt, zie voor nadere toelichting blokje 'projectomschrijving' hierboven).

Voortgang algemeen

De verschillende onderdelen van NPW bevinden zich in verschillende fasen:

- Voor de ophoging van de panoramaheuvel en de realisatie van de uitkijk- / radartoren, routes en parkeerplaats lopen momenteel de aanbestedingsprocedures. Na aanbesteding start de daadwerkelijke uitvoering. Start staat gepland op 1 november 2024. De samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse partijen is ondertekend.
- Voor de overdracht van de Hedwigepolder is door een driemanschap van onafhankelijke taxateurs de waarde bepaald. Wij zijn nog in overleg met de beoogde eigenaar/beheerder (Stichting Het Zeeuwse Landschap) over de context en de exacte condities bij de overdracht. Ook met het waterschap loopt het gesprek over de eigendomsoverdracht van de dijk en met Rijkswaterstaat over de eigendomsoverdracht van de panoramaheuvel.
- Na erkenning als landschapspark Zwinstreek door de Vlaamse regering in oktober 2023 wordt nu gewerkt aan het vormgeven van het samenwerkingsverband als BGTS. (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking). Inmiddels zijn de statuten hiervoor door alle partijen, inclusief Provinciale Staten op 5 juli 2024, vastgesteld.
- Binnen de gebiedsaanpak van het grenspark Groot Saefthinghe wordt er ook gewerkt aan de diverse initiatieven uit het ontwikkelingsprogramma van het samenwerkingsverband zoals: volhoudbare landbouw, recreatieve routes en mobiliteit, zoetwatervoorziening, participatie etc.
- Monitoringsactiviteiten vinden plaats conform de in de overeenkomsten met het Centre of Expertise (CoE) vastgestelde afspraken.

Bij Extra Toelichting wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

Kwaliteit

Status:

Voortgang:

Het beoogde effect van het programma NPW is het ontstaan van minimaal 600 hectare estuariene natuur. Met het ministerie zijn afspraken gemaakt over de behaalde resultaten. Het spreekt voor zich dat na de inrichting van de geplande hectares in de NPW-projecten de natuur zich gedurende een langere periode zal ontwikkelen tot de gewenste kwaliteit. Deze ontwikkeling wordt gevolgd/vastgelegd via diverse monitoringsprogramma's. Naast de realisatie van estuariene natuur worden binnen NPW ook streekprojecten en initiatieven opgepakt die gelegen zijn in de nabijheid van NPW-projecten. Voorbeelden hiervan zijn de gebiedsaanpak Grenspark Groot Saefthinghe en Landschapspark Zwinstreek. Met de grensregio's en partners wordt met een geïntegreerde aanpak grensoverschrijdend gewerkt aan onder andere maatschappelijke, economische, recreatieve, agrarische en ecologische opgaven. Op 5 juli hebben de Provinciale Staten van Zeeland ingestemd met de statuten van de op te richten Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS). Daarmee hebben de drie betrokken provincies en zes gemeenten ingestemd met dit grensoverschrijdende samenwerkingsverband in de Zwinstreek. Daarnaast wordt in de vorm van Landbouw flankerend beleid samen met de ZLTO een bijdrage geleverd aan brede ontwikkeling van landbouw in Zeeland.

Geld

Status:

Voortgang:

Van het totale beschikbare NPW-budget van € 163,6 mln. was eind juli 2024 nog € 33,4 mln. beschikbaar voor de uitvoering in de periode 2024 t/m 2025. Op 11 juni jl. heeft GS ingestemd met de geactualiseerde Meerjarenkostenraming voor 2024-2025 en is deze aangeboden aan het ministerie van LVVN.

Vanuit het ministerie is aangegeven dat de verkoopopbrengsten van de gronden van de Hedwigepolder aan het budget van het Natuurpakket Westerschelde moeten worden toegevoegd. Het budget, inclusief de hierin opgenomen risicoreserves, biedt de ruimte om naast het afgesproken natuurherstel via landbouwflankerend beleid, regionale impulsen en Grenspark Groot Saeftinghe diverse projecten te realiseren met een extra meerwaarde voor het gebied. Onze inzet blijft erop gericht zoveel mogelijk bij te dragen aan deze meerwaarde, zodat het gehele NPW-budget ook landt in de regio.

Tijd

Status:

Voortgang:

De Provincie Zeeland heeft in 2006 de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW) in opdracht van het ministerie van LVVN op zich genomen. De looptijd van het programma is vastgesteld tot en met 2022 met een afspraak over de resterende programmaperiode (2023-2025). Binnen die periode zullen de projecten worden uitgevoerd. Met het oog op de afrondingsovereenkomst met het ministerie zal in beeld worden gebracht welke activiteiten, zoals bijvoorbeeld de afronding van de panoramatoren, de monitoring en het onderhoud en beheer, na 2025 nog dienen plaats te vinden zodat hierover in het kader van de afsluiting afspraken met het ministerie van LVVN kunnen worden gemaakt.

Risico

Status:

Voortgang:

Overeenkomstig de afspraken rond grote projecten worden ieder kwartaal de risicodossiers geactualiseerd op project- en programmaniveau.

Binnen de MJKR is voldoende financiële ruimte gereserveerd voor het opvangen van de in de risicodossiers genoemde risico's.

Omgeving

Status:

Voortgang:

Met de omgeving van de verschillende deelprojecten wordt regelmatig overlegd. Periodiek worden er met de streekhouders binnen het Grenspark Groot Saefthinghe bijeenkomsten georganiseerd waarbij de voortgang van de diverse projecten wordt gepresenteerd en ideeën en initiatieven worden uitgewisseld.

Legenda status en voortgang

 Op orde		Positieve ontwikkeling
 Er dreigen afwijkingen		Gemiddelde ontwikkeling
 Bijstelling is noodzakelijk		Negatieve ontwikkeling

Scopebeschrijving

De getijdennatuur en de vele geulen die de Westerschelde uniek maken, dreigen te verdwijnen. Als gevolg van natuurlijke processen, inpolderingen en verdiepingen ontstaat er één geul. De schorren en slikken worden kleiner met als gevolg het verdwijnen van unieke vogels en planten.

Bedoeling is om met de maatregelen in het programma bij te dragen aan herstel van de natuurwaarden van de Westerschelde. Op deze manier wordt getracht de bijzondere getijdennatuur te behouden voor de toekomst. Tevens vormt dit een bescherming tegen overstromingen.

Daarnaast wordt gezorgd voor meerwaarde voor de regio door de natuur toegankelijk te maken en door het uitvoeren van een aantal aanvullende opgaves te investeren in de regio:

- Landbouwflankerend beleid (subsidie en grondruilbank)
- Overige afspraken:
 - Grenspark Groot Saefthinghe,
 - Regionale impuls Hulst,

- Landschapspark Zwinstreek,
- Regionale impuls Sluis,
- Sloe-/Tractaatweg,
- Monitoring en Beheer & onderhoud.

Relevante besluiten

- 7 oktober 2005 Voorstel GS invulling Schelde Estuarium.
 - Ingekomen brieven van ministerie EZ/LNV van 26 januari 2013 en 14 november 2016 inzake wijziging convenant.
- GS
- Ingekomen brief van ministerie LNV van 11 januari 2018 inzake goedkeuring van het voorstel tot herijking.
-

- Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium
- PS
- Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde
-

Extra toelichting

Momenteel is 641 hectare nieuwe estuariene natuur opgeleverd. Circa 10 hectares zijn in uitvoering (dit is het afbouwen van de strekdam in het Zimmermanproject). Hieronder wordt op hoofdlijnen ingegaan op de afzonderlijke projecten.

1. Hedwigeproject

Een oplevering van het werk heeft plaatsgevonden samen met de Vlaamse Waterweg NV en de beheerders. In mei zijn de laatste werkzaamheden afgerond die tijdens de opname naar voren zijn gekomen en genoteerd voor de aannemer als nog uit te voeren restwerken. De ophoging van de panoramaheuvel gaat, zoals eerder in deze rapportage vermeld, van start in het najaar om zo de noodzakelijke hoogte van 29,7 + NAP te kunnen realiseren voor de bouw van de radar-en uitkijktoren. De partij die uit de eerder georganiseerde belangstellingsregistratie naar voren is gekomen als beoogd eigenaar / beheerder, heeft aangegeven onder de voorgestelde condities nog niet over te willen gaan tot koop. Momenteel vindt overleg plaats.

De effecten van het terugbrengen van eb en vloed in de Hedwigepolder op de nabijgelegen landbouwpercelen worden gemonitord. Gedurende vijf jaar zijn gegevens verzameld van het

nabijgelegen gebied, welke dienen als nulmeting. Met de eigenaren en pachters van de percelen wordt geregeld overlegd hierover. Er wordt hierbij nauw samengewerkt met het Waterschap en specialist Deltares, die middels een Stuurgroep de monitoring mede begeleiden. Geregeld worden met de eigenaren en pachters de resultaten van de monitoring gedeeld en tegelijkertijd ook het functioneren van het watersysteem tegen het licht gehouden. De laatste bijeenkomst was op 17 april 2024. Vooralsnog blijken er nauwelijks effecten te zijn op de huidige landbouwfuncties van de nabij gelegen percelen.

2. Uitbreiding Zwin

Met het Waterschap zijn afspraken ten aanzien van het beheer van de dijk vastgelegd en zal de monitoring worden opgevolgd.

Er is onderzoek gedaan naar de erosie van de dijk. Hieruit blijkt dat extra maatregelen nodig zijn zoals steenbestorting. Hierover is, na bestuurlijk overleg, overeenstemming met het Waterschap bereikt. Het Waterschap neemt de uitvoeringskosten voor haar rekening. De uitvoering vindt in 2025 plaats. Bij de monitoring van de grondwaterpeilen en het zoutgehalte is gebleken dat er een opwaartse verschuiving van de overgang van zoet naar zout grondwater plaats vindt. Dit kan verzilting in de hand werken en daarom is een analyse gemaakt van de huidige situatie en zijn beheersmaatregelen uitgewerkt. Gesprekken met direct betrokken omwonenden worden gevoerd. Mede aan de hand daarvan wordt de aanpak nu verder uitgewerkt, waarbij onderzocht wordt wat de beste oplossing is. Hiervoor is budget beschikbaar binnen de huidige MJKR.

3. Middengebied.

In het project Waterdunen is men in het eerste kwartaal van 2024 gestart met de laatste herstel- en aanpassingswerkzaamheden in en rond het gebied. De optimalisatie van de getijdenduiker onder regie van Waterschap Scheldestromen, verloopt tot op heden volgens planning. De werkzaamheden zullen, inclusief test- en monitoringsfase, naar verwachting in september 2024 worden afgerond. Het werk wordt zo uitgevoerd dat het natuurgebied (en haar bezoekers) hier zo min mogelijk last van heeft.

In het Zimmermanproject is de eerste fase van de eerste strekdam gereed. De aannemer zal deze strekdam verder afmaken en in 2024 afronden. Voor het beheer en onderhoud voor 5 jaar van alle in het kader van NPW aangelegde strekdammen en de palenrij bij Ossensisse is opdracht gegeven aan de aannemer.

4. Nevenopgaven

Het NPW heeft enkele belangrijke maatschappelijke effecten in de vorm van regionale impuls voor de gemeenten Hulst en Sluis, de ontwikkeling van het Grenspark Groot Saeftinghe, het grensoverschrijdende Landschapspark Zwinsteek en de inzet van Landbouw Flankerend Beleid waarbij de inzet gericht is op volhoudbare landbouw.

4.1. Grenspark Groot Saeftinghe

In het Grenspark worden stappen gezet aan de hand van de ontwikkellijnen uit het ontwikkelingsprogramma van het Samenwerkingsverband Grenspark Groot Saeftinghe. Dit vormt tevens een onderdeel van het Zeeuws Gebiedsprogramma 2023.

Robuuste Scheldepolders

Het grensoverschrijdende innovatiefonds, gericht op zoetwaterbeheersing en klimaat in het grenspark, staat momenteel open voor inschrijving door ondernemers uit het gebied met innovatieve ideeën. Ondernemers/boeren worden via het fonds uitgedaagd en gestimuleerd om mee te bewegen met de specifieke issues die in het grenspark spelen. Het fonds is in samenwerking met de EGTS, gemeente Hulst en Port of Antwerp/Bruges opgezet en vormt een onderdeel van het landbouwflankerend beleid en is afgestemd met de ZLTO.

Samen met het waterschap wordt een pilot opgezet een zogenaamde "zoete stuwen". Getest wordt of het zout en zout water kan worden gescheiden in de kavelsloten om zo de zoetwaterbeheersing in de kavels te kunnen verbeteren. Het zoetwater blijft achter in de kavelsloten en het zoutwater wordt afgevoerd richting het gemaal. De concept samenwerkingsovereenkomst tussen het Waterschap en de Provincie is opgesteld en wordt naar verwachting in september 2024 ondertekend. Daarna wordt de "zoete stuwen" geplaatst in het watersysteem van de Emmapolder nabij Emmadorp. Er zal enige

tijd worden gemonitord om te volgen hoe de werking is. Bij een goede werking zal de zoete stuw op meerdere plaatsten in Zeeland kunnen worden ingezet. Ook deze pilot vormt een onderdeel van het landbouwflankerend beleid.

Aan Poldernatuur is een extra opdracht gegeven om extra natuurinclusieve maatregelen te kunnen treffen aan de deelnemende boeren. In totaal doen er nu 25 boeren mee met aan diverse experimenten met een totaal oppervlakte van circa 250 hectare. Binnenkort wordt de eerste resultaten opgeleverd door de agrarische natuurvereniging Groene Oogst, die ook partner zijn in dit project. Daarnaast levert Stichting Het Zeeuwse Landschap een monitoringsrapportage op over de effecten op de vogels in de Emmapolder. Dit project vormt een onderdeel van de Regiodeal "Vernieuwing Landbouw"

Coöperatie Grenspark Groot Saeftinghe is met zijn mobiele streekproductencontainer in een afrondingsfase bezig om de container te kopen en in te richten, na een onderzoek onder haar leden over de inrichting en plaatsing.

(Be)leven en leefbaarheid

De plannen voor de plaatsen Walsoorden, Zeedorp en Emmadorp zijn ver afgerond. Met de lokale bewoner en ondernemers wordt in het najaar het gebruik afgestemd. Dit in overleg met de gemeente Hulst die het beheer en onderhoud voor zijn rekening neemt. Fase 2, de plannen voor Baalhoek worden momenteel uitgevoerd en Kreeverhille worden in het najaar opgepakt. Voor Paal wordt nu verkend of er een erfgoeddeal kan worden gekoppeld voor cofinanciering. Planning is om het ontwerp in 2025 uit te voeren.

Voor het project Erfgoed Deal: Groeve Nieuw-Namen is in 2021 een schetsontwerp opgeleverd. Dit ontwerp wordt nu omgezet in een definitief ontwerp om vervolgens in 2025 de uitvoering te kunnen starten. De groeve vormt een onderdeel van de Interreg-aanvraag (Be)leefbare Schelde, waarvan de uitvoering gedaan wordt onder begeleiding van het Geopark.

4.2. Regionale Impuls gemeente Hulst en gemeente Sluis

De regionale impuls gemeente Sluis is begin 2023 afgerond. Voor Hulst is de regionale impuls eind 2023 afgerond.

4.3. Landschapspark Zwinstreek

Op 31 mei 2023 heeft de Provincie West-Vlaanderen namens diverse gemeenten en provincies, waaronder Provincie Zeeland, het dossier voor erkenning van Landschapspark Zwinstreek ingediend bij de Vlaamse overheid. De Vlaamse Regering heeft op 13 oktober 2023 de Zwinstreek officieel erkend als landschapspark. In het afgelopen kwartaal is deze samenwerking geformaliseerd in een BGTS. De statuten hiervoor zijn inmiddels door alle partijen vastgesteld.

4.4. Landbouwflankerend beleid

Eén van de nevenopgaven binnen NPW is het Landbouwflankerend Beleid. Hiervoor is een bedrag geraamd van € 13 miljoen. Hiervan is € 8,4 miljoen gereserveerd voor subsidiebijdragen en € 4,6 miljoen voor de Grondbank Zeeland in combinatie met kavelruil.

Via de Grondbank Zeeland wordt ruilgrond ingezet in combinatie met het instrument kavelruil om een bijdrage te leveren in het verbeteren van de agrarische structuur. Dit vindt plaats in heel Zeeland, maar de focus ligt vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Er wordt, naast diverse kleinere ruilen gewerkt aan een grote kavelruil in de Kruispolder. Deze liggen bij de notaris ter afhandeling. Totaal liggen er vijf kavelruilen bij de notaris met een totale oppervlakte van 165 hectare. De beschikbare voorraad ruilgrond is 278 hectare per 31 juli 2024 en ligt grotendeels in Oost Zeeuws-Vlaanderen.

5. Monitoring en beheer & onderhoud

De feitelijke monitoringsactiviteiten vinden conform de in de overeenkomsten met het CoE vastgestelde afspraken plaats.

De eindrapportage van de eerste monitoringsfase Knuitershoek en Baalhoek is in november 2023 opgeleverd. Het concept-plan van aanpak voor de tweede monitoringsfase (2024-2029) is in april voor de 2e maal met de Stuurgroep besproken en wordt momenteel aangevuld met een werkpakket m.b.t het beheer van de data/onderzoeksgegevens. Voor de buitendijkse projecten Bath, Zimmerman en

Ossenisse is eind december jl. het eerste concept van de voortgangsrapportage over de monitoringsperiode 2022-2027 opgeleverd. Dit concept is in april 2024 met de Stuurgroep besproken.

Op dit moment vindt overleg plaats met Rijkswaterstaat over het opstellen/afmaken voor het overdragen van eigendom, het beheer en onderhoud van de strekdammen Baalhoek, Knuitershoek, Bath, Ossenisse en Zimmerman. Dit zou per 01-01-2026 moeten plaatsvinden.